

[Svend Haugaard.]

En række forhold, dels ønskelige som industriens udvikling og den fulde beskæftigelse, dels uønskelige som dårlige afsætningsforhold og helt fortvivlet vanskelig finansiering, har gjort landbrugserhvervet mindre attraktivt for den unge landmand. Finansieringsforholdene kan og bør vi ændre. Markedsforholdene er vi jo desværre i mindre grad herre over, men der er dog håb om, at både det europæiske og det oversøiske marked vil ændre sig til gunst for landbruget.

Selv om den øjeblikkelige situation kan give anledning til ændringer, især, som det er nævnt, på grund af det lille antal, der er til at overtage ved generationsskifte, bør man ikke forivre sig alt for stærkt, og man bør i hvert tilfælde ikke herudfra panikagtigt lave langtidsløsninger, som ikke passer til en ny situation. Det virkelige problem for dansk landbrug på længere sigt er bevarelsen af selvejet. Dette problem løses på ingen måde gennem de her foreliggende lovforslag, og de giver heller ikke den tillid til erhvervet, som hr. Niels Eriksen efterlyste.

Vedrørende lovforslaget om arbejderboliger på landet skal jeg blot pege på de bemærkninger, vi har fremsat ved tidligere behandlinger, og i øvrigt tilføje, at det radikale venstre i modsætning til, hvad vi hørte fra konservativ side i dag, er enig i denne lovs meget heldige sociale virkning.

Antonsen: Det, jeg her skal sige på min gruppes vegne, kommer måske nok til at stå i lidt grel modsætning til den meget konservative tale, vi netop har hørt fra et såkaldt liberalt parti; men det er måske sådan for alle gamle partier, at de på et eller andet punkt har en konservativ byrde at bære ind i fremtiden, og det er efter min opfattelse den tungeste byrde, det radikale venstre bærer på, når det indtager det standpunkt, det gør til landbrugspolitikken.

Der har jo i årenes løb fundet væsentlige ændringer sted i de vilkår, hvorunder dansk landbrug arbejder. Tingene udvikler sig stadig på en række områder; i særlig grad har vi gennem de sidste år kunnet iagttage en kraftig teknisk udvikling, og der har også fundet en udvikling sted på afsætningsområdet, som kraftigt har påvirket de vil-

kår, hvorunder dansk landbrug arbejder. En tredje ændring, der har fundet sted, den kraftige afvandring fra landbruget, er vel væsentligst en konsekvens af de to andre udviklinger, der har fundet sted. Der har allerede været henvist til de beregninger, professor Vibe-Pedersen har foretaget, og som er offentliggjort i landbokommissionens betænkning som bilag; de viser jo klart, selv om der er tale om skøn — men disse skøn er altså efter hr. Niels Eriksens opfattelse allerede nu ikke spor for pessimistiske — at det bliver meget, meget vanskeligt i de kommende år at sikre tilstrækkelig mange selvstændige til at overtage de danske landbrugsejendomme. Men den udvikling, som under frie vilkår ville have været en konsekvens af disse kraftige ændringer, den tilpasning, der ville have fundet sted i landbrugets produktionsmønster, har ikke kunnet finde sted. Landbruget har været i en spændetroje, en spændetroje, som ikke pålægges de øvrige erhverv her i landet, idet de enkelte virksomheder til stadighed kan tilpasse sig udviklingen, bl. a. derved at de bliver større. Vi havde jo netop i går første behandling af et lovforslag om ændring i beskatningsreglerne for aktieselskaber, og her var der meget bred tilslutning til, at man yderligere skulle lette sammenlægninger inden for de øvrige erhverv. Liberalt centrum folketingsgruppe er imod, at landbruget stadig skal være i en spændetroje. Vi vil derfor gå ind for fri adgang til sammenlægning, og vi vil ved anden behandling stille ændringsforslag derom.

Ministerens lovforslag, der er i overensstemmelse med et kompromis inden for landbokommissionens flertal, er vel nok endnu et bitte nøk i den rigtige retning. Det var det, der skete i 1962, også, og formentlig vil endnu et bitte nøk blive taget i 1970-71. Men udviklingen løber for hurtigt, og dels vil dette næppe være tilstrækkeligt til at imødekomme behovet, dels er der en anden uheldig konsekvens, nemlig de mange mulige fejlinvesteringer, der vil blive foretaget, når man først sammenlægger op til en vis størrelse og derefter går et skridt videre.

Jeg kan ikke med min bedste vilje se, at der er fremført saglige landbrugsøkonomiske argumenter, der taler imod at over-